

GEKLEED DOOR DE GASTHEER

Over gave, overgave en Gods Verbond in Mattheüs 22: 1 - 14

Eddy L Maertens

De parabel van de bruiloft in Mattheüs 22 roept een oprechte vraag op: hoe kan de koning nu kwaad zijn op iemand die van de straat werd gehaald en dus onmogelijk tijd had om zich behoorlijk te kleden? Die vraag is niet naïef maar ze raakt de essentie van wat Jezus met deze parabel wil leren.

Om dit te begrijpen, helpt het te weten hoe Jezus' toehoorders dergelijke verhalen herkenden. De rabbijnse literatuur kent een opvallend patroon van gelijkenissen waarin koninklijke kleding een centrale rol speelt. In de Babylonische Talmoed (Sjabbat 153a) nodigt een koning zijn dienaren uit voor een feestmaal zonder de aankomsttijd te vermelden. De wijzen tooien zich en wachten bij de poort van het paleis; de dwazen gaan door met werken en verschijnen uiteindelijk in hun werkkleding. De koning laat de wijzen aanzitten aan zijn tafel maar de dwazen moeten staan en toekijken.

Hoewel de Babylonische Talmoed pas eeuwen later werd opgeschreven, weerspiegelt dit verhaal een motief dat al in het Jodendom van de eerste eeuw bekend lijkt te zijn geweest. Het beeld was vertrouwd voor de toehoorders van Jezus: koninklijke kleding als teken van gereedheid en trouw, het ontbreken ervan als uitdrukking van onachtzaamheid of onwil. Jezus nam dit vertrouwde beeld op en gaf het een nieuwe, diepere betekenis.

Daarbij komt een concrete gewoonte die diep geworteld is in de Bijbelse wereld: het uitreiken van kleding door een gastheer of hooggeplaatste was een vertrouwd gebaar van eer en gastvrijheid. Jozef geeft zijn broers gewaden bij hun vertrek naar Kanaän; Simson biedt zijn dertig tafelenoten bij zijn bruiloftsfeest dertig linnen gewaden aan als inzet van een weddenschap (Genesis 45: 22; Richteren 14: 12). Wie bij een feestmaal werd uitgenodigd, wist dat de gastheer kleding beschikbaar stelde en wie dat aanbod negeerde, koos bewust voor afstand. Wie van de straat wordt binnengehaald, hoeft dus niet een bruiloftskleed mee te brengen - de kleding wordt aangeboden. Dat is precies het punt waarop de vraag van de koning in Mattheüs 22: 12 haar kracht krijgt: *“Vriend! hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aan hebbende?”*. Die vraag veronderstelt niet dat de gast thuis een feestgewaad had moeten ophalen - ze veronderstelt dat het kleed hem werd aangeboden en dat hij het bewust naast zich heeft neergelegd. In de parabel weergalmt de taal van de profeten: Jesaja jubelt dat men bekleed wordt met *“klederen des heils en den mantel der gerechtigheid”* (Jesaja 61: 10). Die *“klederen”* zijn geen kleding als eigen verdienste maar als gave. Wie die gave afwijst, staat niet buiten het feest bij gebrek aan middelen maar uit eigen keuze.

In de bijbelse traditie is kleding meer dan bescherming tegen de koude - het is een beeld voor de innerlijke gesteldheid van de drager. Dat wordt nergens zo concreet zichtbaar als in Zacharia 3, waar de hogepriester Jozua voor de Heer staat in vuile klederen - een beeld van schuld en onwaardigheid. Niet hijzelf trekt die klederen uit; de Heer geeft het bevel: *“Doet hem de vuile klederen uit”*. En dan volgt de gave: reine feestgewaden, aangedaan van buitenaf, niet verdiend maar ontvangen. Precies dat moment - de mens die staat zoals hij is en wordt gekleed door een ander - weerklinkt in de parabel. Job spreekt elders over gerechtigheid als een gewaad dat hij aantrekt; in Openbaring is de Bruid gehuld in linnen dat staat voor de daden der heiligen. Maar het is Zacharia die het scherpst laat zien wat het betekent om de gave te ontvangen: je laat het gebeuren (Job 27: 16 - 17; Zacharia 3: 1 - 5; Openbaring 19: 7 - 8).

In dat licht stelt de parabel twee vormen van weigering tegenover elkaar. De eersten weigerden te komen - een openlijke afwijzing van hun heer. De man zonder bruiloftskleed kwam wel maar zonder zich innerlijk te laten raken. Hij was aanwezig maar voelde zich niet betrokken bij het feest. Hij blijft sprakeloos wanneer de koning hem aanspreekt: *“Vriend! hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aan hebbende? En hij verstomde”* (vers 12). Het Griekse werkwoord *“phimo_oo”* drukt een gedwongen zwijgen uit: het is niet de man die zwijgt maar de man die het zwijgen opgelegd krijgt - zijn mond gesnoerd door de vraag die hem voor zijn eigen keuze plaatst. Niet alleen zijn geweten legt hem het zwijgen op - hij wordt overweldigd door een werkelijkheid die groter is dan zijn ontwijkende houding. In zijn hart wist hij dat het aanbod van het kleed er was, dat hij de regels had overtreden en dat hij de gastheer had beledigd. Op het moment dat hij hiermee werd geconfronteerd, kon hij geen woord meer uitbrengen - hij klapte volledig dicht, het zwijgen opgelegd door zowel zijn eigen geweten als door de majesteit van de confrontatie zelf.

De parabel vraagt dus niet alleen om aanwezigheid maar om overgave - de bereidheid je door de gastheer zelf te laten kleden. Niet wie je was toen je binnenkwam maar of je de gave aannam die je werd aangeboden. De man zweeg omdat hij in zijn hart wist dat hij die gave bewust had laten liggen. Hij was gekomen maar had geweigerd zich te laten veranderen - de mens te worden die de gastheer in hem had gehoopt te zien.

Maar de parabel is meer dan een waarschuwing. Ze is ook een uitnodiging en wel de meest fundamentele dat er bestaat. Het feest dat de koning aanricht is het beeld van wat God de mensheid aanbiedt: een leven in gemeenschap, gedragen door de waarden van zijn koningschap - niet een afgebakend territorium met grenzen maar de onbegrensde majesteit van de Schepper die zich over de hele werkelijkheid uitstrekt. De bruiloftskleding is dan niet een eis die van buitenaf wordt opgelegd maar een gave die past bij wie je mag worden als je de uitnodiging werkelijk aanvaardt. Die uitnodiging is niets minder dan Gods verbondsaanbod aan de mensheid: een aanbod dat niet gebonden is aan afkomst of verdienste maar dat wel een antwoord vraagt.

En precies dat is de paradox die de parabel blootlegt: genade - die bevrijdende gave - die ontvangen moet worden. Dat klinkt eenvoudig maar de man zonder bruiloftskleed laat zien hoe moeilijk het is - niet omdat hij de gave niet kende maar omdat hij weigerde zich erdoor te laten begiftigen. Ontvangen vraagt overgave. En toch blijft de deur van de zaal openstaan voor wie alsnog de hand uitsteekt.

